

Kvalitetsdeklaration MSB:s statistik över räddningstjänstens insatser 2024

Sammanfattning

MSB:s statistik över räddningstjänstens insatser är avsedd att belysa de olyckor som lett till uttryckning av den kommunala räddningstjänsten samt de åtgärder som vidtagits vid dessa olyckor. Statistiken bygger på uppgifter i händelserapporter som landets räddningstjänster har skickat till MSB.

MSB bedömer att statistiken från och med 2022 är av högre kvalitet än tidigare års statistik, bland annat som följd av en ny version av händelserapporten som infördes 2022-01-01. En tydligare benämning och indelning för variabeln ”Utlösande händelse, konstaterad på plats” ger en träffsäkrare klassificering av vad som har hänt. Att det nu är större tillförlitlighet i denna variabel försvårar dock jämförelser av Utlösande händelse från och med 2022 med det som inrapporterats tidigare år. En del av den observerade minskningen i vissa olyckstyper kan förmodligen tillskrivas denna ändring i händelserapportens utformning.

Statistik avseende räddningstjänstens insatser år 2024 publiceras 2025-03-11 via MSB:s webbplats. En övergripande presentation görs med hjälp av texter, tabeller och diagram. Dessutom kan den som behöver detaljerad statistik skapa egna tabeller med hjälp av MSB:s statistikdatabas.

Syftet med insatsstatistiken

MSB:s statistik över räddningstjänstens insatser är avsedd att belysa de olyckor som lett till uttryckning av den kommunala räddningstjänsten samt de åtgärder som vidtagits vid dessa olyckor. Det överordnade syftet är att effektivisera samhällets arbete till skydd mot olyckor genom ökade kunskaper om olyckor och insatser. Samhället är i ständig förändring och behovet av att kunna följa olycksutvecklingen över tid anses som särskilt viktigt.

Statistiken används av många olika aktörer inom skilda delar av samhället. Den kanske viktigaste användargruppen är uppgiftslämnaren själv – kommunal räddningstjänst. Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) förutsätter mål- och resultatstyrning av kommunens ansträngningar till skydd mot olyckor. Statistikuppgifter ligger till grund för de riskanalyser som kommunernas handlingsprogram bygger på, och statistiken behövs för uppföljning och utvärdering av dessa program. MSB utövar tillsyn av kommunernas verksamhet enligt LSO och stödjer sig då bland annat på insatsstatistiken.

Kunskap behövs för olycksförebyggande och skadebegränsande åtgärder. Experter inom framför allt brandskydd, som till exempel Brandskyddsföreningen, försäkringsbranschen och forskare behöver ibland detaljerade statistikuppgifter för sina analyser.

Allmänheten ska med hjälp av insatsstatistiken få en översiktlig beskrivning av olycksrisker och olycksutveckling över tid. Media spelar en viktig roll i förmedling av denna

övergripande information till allmänheten och har dessutom ett uppdrag att granska hur myndigheter arbetar för att skydda allmänheten

Historik

I början av 1990-talet dokumenterade den kommunala räddningstjänsten sina insatser på olika sätt. En projektgrupp med representanter från Räddningsverket och räddningstjänsten utformade en ny insatsrapport för användning i hela landet, och 1996-01-01 påbörjades insamling av uppgifter från dessa rapporter. Därmed skapades förutsättningar för en nationell statistik över räddningsinsatser, som gavs ut för första gången våren 1997.

Innehållet i insatsrapporten reviderades 2005, bland annat för att motsvara krav i den nyligen införda LSO.

Räddningsverket lades ned 2008-12-31 och statistikproduktionen togs då över av den nybildade Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

När insamlingen av insatsrapporter hade pågått i femton år, började allt fler ifrågasätta om insatsrapporten fortfarande motsvarade räddningstjänsters och övriga användares behov. En arbetsgrupp bildades med uppgift att föreslå hur insatsrapporten skulle utvecklas. Arbetsgruppen bestod av representanter från sju räddningstjänster, en länsstyrelse och MSB. Efter en omfattande behovskartläggning, utarbetade arbetsgruppen ett förslag till ny insatsrapport. Förslaget gick på remiss hos landets räddningstjänster och omarbetades efter inkomna synpunkter. Det beslutades att benämningen ”händelserapport” bättre återspeglade rapportens innehåll och syfte, och ett införandeprojekt påbörjades med målet att alla räddningstjänster skulle övergå från den gamla insatsrapporten till den nya händelserapporten vid det tillfälle som bäst passade i den egna verksamheten under 2016. Övergången var beroende av nyutveckling i räddningstjänsternas verksamhetssystem, och först 2018 använde alla räddningstjänster den nya händelserapporten.

Vid osäkerheter kring tolkning av begrepp i händelserapporten, kontaktar landets räddningstjänster MSB. På detta sätt uppmärksammade räddningstjänsterna MSB om några benämningar och definitioner som ibland upplevdes som problematiska. Tillsammans med representanter för räddningstjänsten utformades en ny version av händelserapporten, som infördes 2022-01-01 för att råda bot på dessa problem.

MSB:s statistikproduktion

Förutsättningar för en nationell olycks- och insatsstatistik

Enligt 3 kap. 10 § LSO ska landets räddningstjänster skicka en rapport till MSB efter varje avslutad räddningsinsats. Myndigheten har med stöd av paragrafen i LSO meddelat föreskrifter med en specifikation av innehållet och logiken i händelserapporten samt definitioner av alla begrepp i rapporten. Föreskrifterna innehåller även en specifikation av hur kommunikation mellan räddningstjänsternas verksamhetssystem och MSB:s statistiksystem ska ske.

Varje räddningstjänst har utsett en kontaktperson, en så kallad statistksamordnare, som samordnar sin organisations rapportering till den nationella statistiken.

Dokumentation efter insats

Efter varje uttryckning till en olycka eller annan typ av larm, dokumenterar räddningstjänsten vad som har hänt och vilka åtgärder som har vidtagits i en händelserapport. Rapporterna skrivs i räddningstjänsternas egna verksamhetssystem. Storstockholms brandförsvaret har utvecklat ett eget system för dokumentation av sina insatser medan övriga räddningstjänster använder verksamhetssystemet Daedalus från leverantören AddSecure.

När händelserapporten bedöms som färdig, skickar den rapportansvariga med hjälp av verksamhetssystemet de uppgifter som behövs för den nationella uppföljningen till MSB.

Ibland framkommer det att redan inskickade uppgifter behöver korrigeras, t.ex. när nya fakta kring olycksorsak eller -förlopp uppdagas i samband med en olycksutredning. Det finns ingen tidsgräns för räddningstjänstens uppdatering av en tidigare inskickad händelserapport, förutsatt att rapporten kan skickas enligt den aktuella specifikationen. MSB:s statistik bygger på den senaste inlämnade versionen av rapporten.

I sällsynta fall uppdaterar räddningstjänsten en rapport som redan ingått i publicerad statistik. Det kan leda till smärre justeringar av tidigare publicerade siffror vid nästa statistikpublicering.

MSB:s arbete för att upprätthålla datakvaliteten

MSB tillhandahåller en webbtjänst för mottagning och kontroll av de uppgifter i en händelserapport som behövs för den nationella statistiken. Om MSB:s tjänst upptäcker logiska fel, går informationen med automatik tillbaka till räddningstjänstens verksamhetssystem som då upplyser rapportförfattaren om felet.

MSB bevakar inflödet av rapporter från respektive räddningstjänst och kontaktar vid behov berörd statistksamordnare för att fråga om felaktigheter eller sen inrapportering.

MSB följer också upp vissa viktiga statistikvariabler. Om misstänkta felaktigheter upptäcks, kontaktar MSB berörd statistksamordnare. Observera att MSB:s statistik bygger på yrkesmässiga bedömningar av landets brandbefäl. MSB ändrar inte det som noterats i en händelserapport, utan räknar med att räddningstjänsten själv vid behov rättar upp felaktigheter i sina rapporter.

MSB följer upp följande saker i särskild ordning:

- Olyckor med omkomna på plats
- Olyckor utan omkomna på plats men med fler än två personer som avtransporterades till sjukvårdsenhet (exkl. trafikolyckor)
- Trafikolyckor utan omkomna på plats men med fler än fem avtransporterade personer
- Fordonsbränder med fler än fyra brinna fordon

- Trafikolyckor med fler än fyra trafikelement
- Bränder i skog eller mark med en total avbränd yta på minst 1 ha eller som pågått i minst ett dygn
- Utsläpp eller fara för utsläpp av farligt ämne (annat än begränsat läckage av drivmedel, olja eller motsvarande)
- Insatser som pågått i minst ett dygn (utom bränder i skog eller mark)

MSB har en rutin för att upptäcka om flera rapporter rör en och samma händelse. Alla rapporter bevaras i MSB:s grundmaterial men endast den mest relevanta rapporten ligger till grund för statistiken.

Räddningstjänsterna ska skicka händelserapporter avseende föregående året senast den 31 januari. Under februari utförs en särskild granskning för att upptäcka eventuell underrapportering från någon räddningstjänst. MSB genomför även en granskning av de mest väsentliga statistikvariablerna, för att se om fördelningen ser rimlig ut jämfört med tidigare år.

Publicering av statistiken

När MSB har kontrollerat att det inte verkar föreligga någon systematisk underrapportering och att de viktigaste variablerna verkar har inrapporterats korrekt, framställer myndigheten statistiken för det föregående året. I samband med det, uppdateras uppgifter i tidigare års statistik om en räddningstjänst har reviderat tidigare inlämnade uppgifter sedan den förra publiceringen.

Statistik avseende räddningstjänstens insatser år 2024 publiceras 2024-03-11 via MSB:s webbplats. En övergripande presentation görs med hjälp av texter, tabeller och diagram. Dessutom kan den som behöver detaljerad statistik skapa egna tabeller med hjälp av MSB:s statistikdatabas.

Tillförlitligheten i insatsstatistiken

Det är många olika faktorer som påverkar tillförlitligheten i insatsstatistiken. Det mest avgörande är att landets brandbefäl dokumenterar händelsen och insatsen på rätt sätt i rapporten och att uppgifterna kommer till MSB. När MSB har upptäckt att frågor eller svarsalternativ i rapporten ofta missuppfattas av rapportförfattare, har tydligare formuleringar införts i nästa version av rapporten. MSB:s insamling har tidigare drabbats av underrapportering och bristfällig redovisning av insatser över organisationsgränser. Dessa problem verkar vara lösta från och med 2018. Nedan följer en mer noggrann beskrivning av olika saker som har påverkat tillförlitligheten i statistiken sedan datainsamlingen påbörjades.

Bristande datakvalitet vid införandet av den nationella insatsrapporten 1996–1997

Den första nationella insatsrapporten infördes i nästan hela Sverige 1996-01-01. Stockholm, Göteborg och Södra Älvsborg kom igång lite senare, och lämnade så många uppgifter som möjligt från egna system under det första året. Även hos andra räddningstjänster tog det tid för de nya rutinerna att sätta sig, och det framkom senare att

datakvaliteten var relativt låg de två första åren. MSB publicerar därför ingen statistik för åren 1996–1997.

Underrapportering av personskador i insatsrapporten 1996–2004

En ny version av insatsrapporten infördes 2005-01-01. I samband med övergången skedde en markant ökning i antalet svårt skadade, trots att frågan och svarsalternativen om personskador inte ändrades i den nya rapporten. Det tyder på en underrapportering av antalet svårt skadade personer i tidigare års statistik. MSB har på grund av denna tydliga nivåförändring valt att inte redovisa statistik över personskador från den första versionen av insatsrapporten.

Utebliven rapportering till MSB

MSB:s statistik om olyckor och insatser bygger på de uppgifter som landets räddningstjänster har skickat till MSB. Räddningstjänsternas statistiksamordnare får en regelbunden återkoppling via e-post och har därmed möjlighet att jämföra uppgifterna i den nationella statistiken mot det som finns i det egna verksamhetssystemet. Syftet är att statistiksamordnare ska reagera om de två underlagen skiljer sig åt. MSB har tidigare utgått ifrån att i princip alla insats- och händelserapporter skickas till MSB, förutom vid av MSB kända fall då en räddningstjänst inte klarar av att leverera några rapporter alls under en viss tidsperiod.

Under 2016 blev det uppenbart att utebliven inrapportering var ett större problem än tidigare antagits. MSB upptäckte en markant nedgång i antalet insatsrapporter från Storstockholms brandförsvaret avseende år 2015. Det visade sig att problemet uppstod i samband med installation juli 2014 av en ny version av verksamhetssystemet Daedalos. Bristfälliga rutiner för färdigställande och inskickande av insatsrapporter gav ett bortfall på cirka 40 %. Organisationen kraftsamlade för att rätta upp och leverera saknade rapporter från 2015, men för lång tid hade då gått för att leverera saknade rapporter från andra halvåret 2014.

Vid ytterligare analyser framkom det att fler räddningstjänster hade missat att skicka en betydande andel av sina rapporter till MSB. Det var självklart viktigt att försöka kvantifiera bortfallet hos MSB, och en omfattande analys av larndata från SOS Alarm genomfördes. Det visade sig att MSB skulle behöva ingående kunskaper om varje enskild räddningstjänsts larmrutiner för att med hjälp av SOS Alarms larndata upptäcka underrapportering från en viss räddningstjänst. Det bedömdes som mer eller mindre ogörligt att kvantifiera underrapporteringen för de gångna åren.

Det var inga kända fall av utebliven rapportering förrän 2003. Se bilaga 1 för en sammanställning av kända bortfall per kommun under åren 2003–2017.

Det är viktigt att påpeka att MSB sedan 2018 har mycket bättre kontroll över underrapportering. Specifikationen för händelserapporten innehåller obligatoriska funktioner för verksamhetssystemet att meddela MSB när en ny rapport påbörjas respektive när en inaktuell rapport tas bort i det lokala systemet. Funktionaliteten gör att MSB kan följa upp vilka påbörjade händelserapporter som inte skrivits färdigt och skickats

till MSB alternativt tagits bort. Varje månad får varje statistksamordnare en återkoppling från MSB om påbörjade händelserapporter som ännu inte skickats in till myndigheten.

I riket som helhet har 416 påbörjade rapporter som påbörjades under 2024 inte slutredovisats till MSB. Myndigheten har kontaktat statistksamordnare för de räddningstjänster som har flest saknade rapporter, som ofta berättar om bristande rutiner för borttagning av rapporter som har påbörjats i onödan. Det är dock i det närmaste omöjligt för MSB att fastställa hur stor andel av alla påbörjade rapporter som egentligen skulle tas bort, och hur många som skulle behöva skickas till MSB för att statistiken ska vara komplett.

Även om alla de rapporter som MSB saknar skulle avse händelser som skulle ha tagits med i den nationella statistiken, motsvarar bortfallet mindre än 0,4 % av totalen. Det finns inget skäl att tro att de rapporter som ännu inte slutredovisats skulle påverka den nationella statistiken i nämnvärd omfattning. Se bilaga 2 för en förteckning över antal påbörjade händelserapporter som saknas i underlaget till den nationella statistiken för 2024, per räddningstjänst.

Svårigheter att skatta antalet olyckshändelser pga. insatser över organisationsgränser

Det är relativt vanligt att flera räddningstjänster samverkar under en insats. På senare år har många organisationer sett över sina utlarmningsrutiner tillsammans med angränsande räddningstjänster så att närmaste tillgängliga resurs larmas, oavsett vilken organisation den tillhör. Tidigare var det tänkt att den räddningstjänst som leder insatsen skriver en komplett händelserapport med uppgifter om orsaker, förlopp och vidtagna åtgärder. Övriga medverkande räddningstjänster skulle skriva en förstärkningsrapport som endast omfattar händelsetyp, drabbad verksamhet samt resurser från den egna organisationen.

Det framkom under 2017 att rutinerna för rapportering av insatser över organisationsgränser ibland inte följs, och att det ledde till en liten överskattning av antalet olyckor i statistiken. Nästan alla rapporter innehåller dock SOS Alarms ärendenummer, och MSB har med hjälp av det kunnat identifiera de allra flesta tillfällena då flera kompletta rapporter för en och samma händelse har skickats in. Endast uppgifter från den mest relevanta rapporten har använts i statistiken.

I början av år 2020 infördes en ny funktionalitet i verksamhetssystemet Daedalos, med en enda gemensam händelserapport för alla medverkande organisationer. MSB:s bedömning är att kvarvarande överskattning av antalet olyckor på grund av bristande rapporteringsrutiner vid insatser över organisationsgränser är av mycket begränsad omfattning.

Felaktiga uppgifter pga. utebliven utbildning av rapportförfattare

I samband med införandet av händelserapporten tog MSB fram en webbkurs som gav en grundläggande förståelse för vikten av bra dokumentation efter varje insats, och uppmärksammade vissa saker som rapportförfattare bör känna till om händelserapporten. Vid kontakt med räddningstjänster har det framkommit att långt ifrån alla

rapportförfattare har tagit del av MSB:s webbkurs. Bristande kunskaper hos rapportförfattare kan göra att frågor eller svarsalternativ i händelserapporten misstolkas, och felaktiga uppgifter anges.

Felaktiga uppgifter pga. bristande stöd till rapportförfattare i verksamhetssystem

MSB har tagit fram specifikationer för innehållet och logiken i händelserapporten. Enligt specifikationen ska verksamhetssystem använda exakt de ordval som arbetsgruppen formulerade i samband med utformning av händelserapporten. Det har framkommit att den version av Daedalos som användes fram till 2021 delvis avvek från specifikationen avseende hur frågor och svarsalternativ var formulerade, i vilka sammanhang som frågorna ställdes samt i vilken ordning.

Avvikande formuleringar ledde ibland till förvirring hos rapportförfattare som riskerar att leda till en missvisande statistik. Det också gjorde att Daedalos inte kunde ge användare nödvändigt stöd i form av definitioner till alla begrepp i händelserapporten.

Vid en noggrann uppföljning och kontakt med räddningstjänstföreträdare har MSB identifierat att följande saker i händelserapporten ibland har upplevts som otydliga i den version av händelserapporten som användes 2016–2021:

- **Uppdrag** – en del rapportförfattare verkade inte förstå vikten av att skilja mellan uttryckningar till inträffade eller befarade olyckor utifrån kommunens skyldigheter enligt LSO och uppdrag som gjorts av andra skäl, till exempel uppdrag åt sjukvårdshuvudmannen, hjälp till andra myndigheter eller uppdrag som gjorts av allmän välvillighet. MSB konstaterade att en mindre andel sjukvårdsuppdrag och hissöppningar utan risk för personskada felaktigt hade redovisats som uttryckningar till olyckor.
- **Utlösande händelse** – en del rapportförfattare angav det som räddningstjänsten hade larmats ut till, som inte alltid stämde överens med det som verkligen hade skett.
- **Brand eller brandtillbud i annat** – en del rapportförfattare angav Utlösande händelse *Brand eller brandtillbud i annat* för mindre brandtillbud när händelsen skulle ha klassats som *Brand eller brandtillbud i byggnad*.
- **Första hjälpen i väntan på ambulans (IVPA)** – många räddningstjänster har ingått avtal med sjukvårdshuvudman om det som i Socialstyrelsens föreskrifter om ambulanssjukvård m.m. (SOSFS 2009:10) kallas för ”första hjälpen i väntan på ambulans (IVPA)”. Avsikten var att dessa uppdrag skulle registreras i kategorin *Sjukvårdsuppdrag och andra uppdrag*, under svarsalternativ *Hjärtstoppslarm* eller *Annat sjukvårdslarm*. En mindre andel IVPA-larm hade registrerats under rätt kategori men med fel svarsalternativ: *Övrigt uppdrag*. I några andra fall hade uppdrag åt sjukvårdshuvudmannen registrerats som insats till inträffad eller befarad olycka under svarsalternativ *Annan nödställd person* eller *Annan ohycka eller tillbud*.

- **Hjärtstoppslarm** – Avtalen mellan räddningstjänsterna och sjukvårdshuvudmännen om IVPA ser väldigt olika ut och det gjorde att räddningstjänster ibland använde de två alternativen *Hjärtstoppslarm* eller *Annat sjukvårdslarm* för att hålla isär olika sorters uppdrag utifrån lokala behov. Det som hade registrerats som *Hjärtstoppslarm* kunde i själva verket ha handlat om en annan sorts åtgärd. MSB har därför valt att redovisa både sorters IVPA-uppdrag som ”Akut sjukvårdslarm” i statistiken.
- **Verksamhet eller utemiljö/boendeform** – det var ibland i praktiken svårt att avgöra vilken boendeform som var rätt bland svarsalternativen *Seniorboende*, *Trygghetsboende* samt *Särskilt boende, behovsprövat enligt lag*.

Svårigheter vid tolkning av definitionerna ledde ibland till en bristfällig dokumentation av olyckan och insatsen, med missvisande statistik som följd. Problemen fram till 2021 hade förmodligen varit mindre om alla som skriver rapporter hade fått nödvändig utbildning och om Daedalus-systemet hade erbjudit stöd i form av definitioner och hjälptexter till frågor och svarsalternativ i händelserapporten.

Från och med 2022 följer alla benämningar i Daedalus specifikationen och rapportförfattaren har dessutom tillgång till definitioner och hjälptexter i systemet.

Händelserapporten ersätter insatsrapporten

Ett av målen när insatsrapporten ersattes av händelserapporten var en mer tillförlitlig datafångst. En projektgrupp tog bort uppgifter som bedömdes mindre viktigt framöver, och omformulerade de frågor och svarsalternativ som uppfattades som otydliga. De frågor som ställs skulle nu anpassas utifrån tidigare svar så att rapportförfattaren endast behövde svara på relevanta frågor i det aktuella fallet. Dessutom blev det en tydligare klassificering av vilket uppdrag som räddningstjänsten fått och vad det var för händelse som hade inträffat, genom införande av utlösande händelse och eventuella följdolyckor.

Insatsrapportens beskrivning av en brands uppkomst hade visat sig problematiskt. Otydligheten i insatsrapportens *Startföremål* undanröjdes genom att ersätta begreppet med två variabler *Objekt som först antändes*, och *Värmekälla*. I insatsrapporten skulle rapportförfattaren ange *Direkt brandorsak* utifrån ett antal olika brandscenarier. I händelserapporten skulle man istället för alla sorters olyckor och tillbud ange *Förmodad huvudorsak*, och vid mänsklig handling även ange *Bedömning av avsikt*.

Ny version av Händelserapport 2022

Den mest centrala i insatsstatistiken är att ge en rättvisande beskrivning av de olyckor som har inträffat i Sverige. Två ändringar i rapportens utformning bedöms ha lett till en mer träffsäker registrering av vilken sorters händelse som ägt rum från och med 2022-01-01.

År 2022 infördes en tydligare klassificering av händelserna. Den gamla benämningen ”utlösande händelse” ändrades till ”Utlösande händelse, konstaterad på plats”. Vid en räddningsinsats är det ganska vanligt att det som verkligen har hänt skiljer sig från det man trodde vid utlarmningstillfället. MSB hade uppmärksammat att rapportförfattare ibland

klassificerade händelsen utifrån det man larmats ut till, även om det skiljde sig från det som hade inträffat. Tillägget ”konstaterad på plats” ger rapportförfattaren en tydlig vägledning om vad som avses med uppgiften.

MSB hade även uppmärksammat att händelser som skulle ha klassificerats som ”Annan händelse utan risk för skada” ibland angavs som någon form av olycka eller tillbud. Den generella benämningen var för otydlig för många rapportförfattare. Genom att införa ett antal väldefinierade exempel på händelser utan risk för skada, har det blivit lättare för rapportförfattare att hitta till rätt svarsalternativ i det relativt vanliga scenariot att räddningstjänsten har ryckt ut till en händelse som inte inneburit någon risk för skada. Följande svarsalternativ tillfördes i den nya rapportversionen:

- Matlagning utan risk för skada
- Övervakad eldning utan risk för spridning
- Annat larm om brand, utan risk för skada
- Automatlarm eCall utan trafikolycka
- Annat larm om trafikolycka, utan risk för skada
- Automatiskt gaslarm utan utsläpp
- Gaslukt utan konstaterat utsläpp
- Annat larm om utsläpp, utan risk för skada
- Larm om drunkning, utan risk för skada
- Försvunnen person utan risk för skada
- Befarat hissnödläge, utan risk för skada
- Annat larm om nödställd person, utan risk för skada
- Larm om naturolycka, utan risk för skada
- Annat larm utan risk för skada

Avseende verksamhet, uppmärksammade MSB att *Seniorboende* ibland felaktigt valdes när rapportförfattaren egentligen skulle angivit *Trygghetsboende* eller *Särskilt boende, behovsprövat enligt lag*. Med seniorboende avses en specialform av vanligt boende där hyresvärden eller bostadsrättsföreningen kräver att någon av de boende har uppnått en viss ålder. I den nya versionen av händelserapporten togs *Seniorboende* bort som eget alternativ, och vanligt boende fick ett förtydligande. Den nya benämningen blev *Vanligt boende (inklusive seniorboende)*.

Under 2022 har MSB upptäckt ett partiellt bortfall för fyra variabler, orsakat av en otydlighet i Daedalos gränssnitt. Många rapportförfattare missar att registrera:

- Omständigheterna plötslig sjukdom, barns lek och heta arbeten
- Övriga åtgärder vid vägtrafikolycka
- Utrustning som användes vid drunkning eller drunkningstillbud
- Räddningstjänstens åtgärder vid drunkning eller drunkningstillbud

MSB har valt att inte publicera statistik för dessa variabler tills de inrapporteras på ett tillförlitligt sätt.

Under 2022 uppmärksammades MSB om ytterligare saker som behöver förtydligas. Några benämningar och definitioner har justerats till den version av händelserapporten som införts i Storstockholms brandförsvaret från maj 2023 och i övriga räddningstjänster från februari 2024.

Brand eller brandtillbud, Objekt som först antändes eller riskerade antändas 2023

Verksamhetssystemet som Storstockholms brandförsvaret tog i bruk i maj 2023 saknade svarsalternativ för *Mat* respektive *Matfett eller matolja*, två av de allra vanligaste startobjekten vid brand eller brandtillbud i bostad. Dessa händelser registrerades oftast under *Annat objekt*. Det ledde till en viss underskattning på riksnivå av bränder i mat, matfett och matolja i tidigare publicering från MSB. Svarsalternativet har nu lagts till i verksamhetssystemet, och Storstockholm har uppdaterat uppgifterna i de aktuella rapporterna. Därmed är detta problem med startobjekt löst vid publicering av 2024 års statistik, och tidigare årgångar har reviderats.

Jämförbarhet över tid

Det anses som särskilt viktigt att kunna följa olycksutvecklingen över tid. Tidsserieanalys försvåras av det faktum att innehållet i insats- och händelserapporten har ändrats över tid. Dessutom har räddningstjänsterna anpassat sina utlarmningsrutiner över tid. Nedan följer en beskrivning av hur dessa faktorer kan påverka jämförbarheten över tid, och hur data från tidigare rapportversioner har konverterats för att möjliggöra tidsserieanalys.

Ändrade rapporteringsrutiner vid övergång till ny version av insatsrapporten 2005

En ny version av insatsrapporten infördes 2005-01-01, bland annat utifrån bestämmelser i den nyligen införda LSO om olycksundersökning efter varje räddningsinsats, där insatsrapporten i vanligt fall kunde anses motsvara undersökningskravet.

Några variabler fick tydligare formulerade svarsalternativ, till exempel avseende händelsetyp och ingripande.

Ändrade rapporteringsrutiner vid övergång från insatsrapporten till händelserapporten 2016–2018

Den första räddningstjänsten började använda händelserapporten i slutet av december 2015. De sista räddningstjänsterna kom inte igång förrän 2018-01-01.

Införande av händelserapporten innebar en tydligare indelning av vad som har inträffat och vid bränder, en mer nyanserad bild av hur branden har uppstått. Den nya indelningen av utlösande händelser kan påverka jämförbarhet över tid. Det är problematiskt att jämföra de nya variablerna för brandens uppkomst med insatsrapportens *Direkt brandorsak* och *Startföremål*. MSB publicerar därför inte statistik om bränders uppkomst för tidigare år än 2018.

Vid jämförelse mellan statistik från 2018–2024 och tidigare års statistik bör man dessutom vara medveten om att ändrade rapporteringsrutiner hos räddningstjänsterna troligen har lett till mindre bortfall i inrapportering till MSB och andra kvalitetsförbättringar som i sin tur kan ha påverkat siffrorna.

Ändrade rapporteringsrutiner vid övergång till ny version av händelserapporten 2022

Den tydligare benämningen och utökat antal svarsalternativ för händelser utan risk för skada kan försvåra jämförelser av Utlösande händelse från och med 2022 med det som inrapporterats för 2018–2021. En del av den observerade minskningen i vissa olyckstyper kan förmodligen tillskrivas denna ändring i händelserapportens utformning.

Ändrade utlarmningsrutiner

MSB:s insatsstatistik återspeglar det som har dokumenterats i den kommunala räddningstjänstens insats- och händelserapporter. Den som vill studera olycksutvecklingen över tid behöver vara medveten om risken för nivåförändringar som mer beror på förändrade utlarmningsrutiner än på verkliga samhällsförändringar

Räddningstjänster upprätthåller en larmplan där det framgår vilka resurser som bör larmas ut när olika kriterier är uppfyllda. Ändringar i larmplanen påverkar vilka händelser som räddningstjänsten rycker ut till och det påverkar i sin tur MSB:s statistik. Några större räddningstjänster har till exempel berättat att de på senare år är mer restriktiva med utlarmning till vägtrafikolyckor om det står klart att ingen har skadats.

De flesta räddningstjänster har tidigare låtit personal hos SOS Alarm larma ut resurser utifrån den i förväg upprättade larmplanen. Under 2010-talet uppmärksammades ett utvecklingsbehov inom ledning av den kommunala räddningstjänsten, och andelen räddningstjänster med egna befäl som kan bedöma om den uppkomna situationen motiverar utlarmning av resurser successivt har ökat. I vissa lägen väljer befälet att avvakta med en utryckning, och till slut visar det sig att den hjälpsökande klarar av situationen utan inblandning av räddningstjänstens utryckande resurser. Några räddningstjänster uppger att de egna befälen är något mer benägna att avvakta med utlarmning av resurser jämfört med SOS Alarms personal som måste följa larmplanen rakt av.

Det är en stor utmaning att skilja effekter av ändrade larmplaner och en mer aktiv roll för larmbefäl vid utlarmning från underliggande förändringar i olycksfrekvensen i samhället. Januari 2022 trädde MSB:s föreskrifter om ledning av kommunal räddningstjänst i kraft. Där tydliggjordes att räddningstjänster ska dokumentera sitt agerande och ställningstaganden även när det beslutas att **inte** inleda en räddningsinsats. Många räddningstjänster väljer att använda händelserapporter för denna dokumentation. Händelserapporten innehåller en förenklad rapporttyp med rubriken *Räddningsledningen bedömde att utryckning inte behövdes*. MSB publicerar ingen statistik från dessa rapporter men det är intressant att följa antalet sådana rapporter som har skickats till MSB sedan införandet 2022.

Antal förenklade händelserapporter där räddningsledningen bedömde att uttryckning inte behövdes per år, riket, 2022–2024

2022	2023	2024
16 019	20 876	23 360

Det är svårt för MSB att uppskatta hur många händelser som tidigare hade redovisats i händelserapporter som inträffade eller befarade olyckor, men nu kommer in till MSB som förenklade rapporter där det bedömdes att uttryckning inte behövdes. Det ökade antalet förenklade rapporter tyder på att den nedgång som observerats i den publicerade olycksstatistiken för 2024 bör tolkas med viss försiktighet.

Statistikvariabeln Övergripande händelsetyp (statistiktabellerna B11 och B12)

Klassificeringen av vad som har hänt är utformad på olika sätt i insatsrapporten och händelserapporten. I insatsrapporten skulle en eller flera olyckstyper anges. Vid exempelvis en trafikolycka som leder till en fordonsbrand, skulle rutorna för både *Trafikolycka* och *Brand ej i byggnad* markeras. I händelserapporten registreras Utlösande händelse som *Trafikolycka*, med följdolycka *Brand i fordon eller fartyg utombus*.

För statistikvariabeln Övergripande händelsetyp härleds den mest troliga utlösande händelsen utifrån vilka olyckstyper som har angivits i insatsrapporten. Se bilaga 3 för en beskrivning av den konvertering som tillämpats vid framtagning av Övergripande händelse i tabellerna B11 och B12 i MSB:s statistikdatabas.

Statistikvariabeln Bostadstyp (statistiktabellerna B11, B20 och B30-B36)

I insatsrapporten ingick bostadstyperna *Flerbostadshus*, *Rad-, par- eller kedjehus*, *Villa* och *Fritidshus* bland övriga svarsalternativ i variabeln objektstyp. I händelserapporten ersattes begreppet objektstyp med 'Verksamhet eller utemiljö' med följande boenderelaterade verksamheter:

- Vanligt boende
- Seniorboende
- Trygghetsboende
- Elev- eller studentboende (inte gemensamhetsboende)
- Gemensamhetsboende
- Särskilt boende, behovsprövat enligt lag
- Annat boende

Det framkom att rapportförfattare ibland förväxlade seniorboende med trygghetsboende eller särskilt boende, och år 2022 slogs vanligt boende och seniorboende ihop till *Vanligt boende (inklusive seniorboende)*.

Den statistik över bostadstyp som bygger på uppgifter från händelserapporten, redovisas endast för verksamheterna *Vanligt boende* och *Seniorboende* (åren 2018 – 2021), respektive *Vanligt boende (inklusive seniorboende)* (från och med 2022).

Statistikvariabeln Verksamhet/bostadstyp (statistiktabellerna B11, B20)

Andra former av boende och vård

Kategorin 'Andra former av boende och vård' är en sammanslagning av insatsrapportens objektstyper *Åldringsvård, Psykiatrisk vård, Övrig vårdbyggnad* och *Elevhem/studenthem*. Från händelserapporten används kategorin för verksamheterna *Vårdcentral, Öppen psykiatrisk vård, Annan öppen vård, Sluten psykiatrisk vård, Annan sluten vård, Trygghetsboende, Elev- eller studentboende (inte gemensambetsboende), Gemensambetsboende, Särskilt boende, behovsprövat enligt lag och Annat boende*. Här ingår även *Vanligt boende eller seniorboende* med bostadstyp *Annan typ av bostad*.

Annan allmän verksamhet, Annan industri och Annan övrig verksamhet

Objektstyp i den första versionen av insatsrapporten hade ett alternativ för 'Annat' som var opreciserat. I rapportversionen som infördes 2005 var denna generella kategorin ersatt av *Annan allmän verksamhet, Annan industri* och *Annan övrig verksamhet*.

För åren 1998–2004 redovisas objektstyperna *Annat* och *Industrihotell* som 'Annan verksamhet, opreciserad'.

Från 2005 redovisas *Industrihotell* som 'Annan industri'.

I händelserapporten tillkom svarsalternativet *Massa- och pappersindustri*, som redovisas i statistikvariabeln 'Verksamhet/bostadstyp' som 'Annan industri'.

Reseterminal och Elektronisk kommunikation

Rapportförfattare uppfattade att reseterminaler ingick i objektstypen *Kommunikationsbyggnad*, men ibland missades att även byggnader för telekommunikationer egentligen skulle ingå i kategorin. I händelserapporten ersätter verksamheterna *Reseterminal* och *Elektronisk kommunikation* insatsrapportens objektstyp *Kommunikationsbyggnad*. MSB har valt att redovisa insatsrapportens *Kommunikationsbyggnad* och händelserapportens *Reseterminal* som 'Reseterminal' i statistiken. Händelserapportens *Elektronisk kommunikation* redovisas som 'Annan övrig verksamhet', eftersom det är oftast under denna kategori som händelser i sådana objekt har hamnat i insatsrapporten.

Bibliotek

I första versionen av insatsrapporten var bibliotek inte omnämnt bland svarsalternativen till objektstyp. Under åren 1998–2004 bör händelser i bibliotek ha registrerats under 'Annat' och redovisas i statistiken som 'Annan verksamhet, opreciserad'.

Statistikvariabeln Startutrymme vid brand eller brandfyllbud i byggnad (statistiktabell B20-B21 och B30-B32)

I insatsrapporten kunde rapportförfattaren ange flera startutrymmen. I händelserapporten anges endast ett startutrymme. Insatsrapporter med flera startutrymmen redovisas i dessa statistiktabeller under kategorin 'Annat'.

Svarsalternativen *Hiss, inklusive schakt och maskinrum, Kulvert* samt *Lektionssal* tillkom i händelserapporten, och redovisas i dessa statistiktabeller under kategorin 'Annat'.

I insatsrapporten och den första versionen av händelserapporten fanns separata svarsalternativ för förråd som är fristående och de som inte är fristående. Garage hanterades på liknande sätt. År 2022 infördes en separat fråga om branden startade i en fristående komplementbyggnad, och startutrymmesindelningen förenklades med ett enda alternativ för förråd och ett enda alternativ för garage. I statistiken över startutrymme särredovisas inte fristående förråd respektive garage.

'Altan' lades till i svarsalternativet *Altan, balkong eller loftgång* först 2005. Bränder och brandtillbud i altan bör ha registrerats som *Annat* till och med år 2004.

Statistikvariabeln Övergripande marktyp (statistiktabell B50)

I insatsrapporten fanns tre marktyper: *Produktiv skogsmark inklusive bygge, Annan trädbevuxen mark* och *Mark utan träd*. I händelserapporten har det sistnämnda alternativet delats upp i *Åker- eller betesmark* samt *Annan mark utan träd*, utifrån redovisningskrav från EU. Det finns ett stort intresse att följa hur de avbrända ytorna har utvecklats över en längre period, och i statistikdatabasens tabell B50 slås de två nya marktyperna ihop till *Mark utan träd*.

Bilaga 1 – Kända fall av underrapportering från kommuner 2003–2017

MSB:s insamling har drabbats av underrapportering under åren 2003–2017. MSB bedömer att bortfallet inte påverkar några slutsatser som kan dras från den nationella statistiken, men bortfallet skulle kunna påverka djupare studier på läns- eller kommunnivå.

Kommun	Saknade år
Aneby	2010, 2012, 2013 (helt)
Bjurholm	2005 (helt)
Bjuv	2004 (helt)
Båstad	2006 (helt)
Danderyd	2014 (delvis)
Ekerö	2003, 2004 (helt)
Lidingö	2014 (delvis)
Ljusnarsberg	2005 (helt)
Lycksele	2004–2013 (helt)
Malå	2004–2012, 2016, 2017 (helt)
Norsjö	2016 (helt)
Solna	2014 (delvis)
Stockholm	2014 (delvis)
Sundbyberg	2014 (delvis)
Täby	2014 (delvis)
Vallentuna	2014 (delvis)
Vansbro	2006, 2007 (helt)
Vaxholm	2014 (delvis)
Vännäs	2005 (helt)
Värmdö	2014 (delvis)
Ydre	2004, 2006, 2007, 2009 (helt)
Österåker	2014 (delvis)

Bilaga 2 – Antal händelserrapporter för 2024 som inte slutredovisats vid publicering av den nationella statistiken 2025-03-11

I riket som helhet har 416 påbörjade rapporter som först kom till MSB under 2024 inte slutredovisats. Det är omöjligt för MSB att veta vilka av alla dessa påbörjade rapporter som egentligen skulle tagits bort av räddningstjänsten eller ledningscentralen, och vilka som skulle behöva skickas till MSB för att statistiken ska vara komplett. Enligt uppgifter som skickats till MSB har 17 rapporter inte överförts från ledningscentralen till en räddningstjänst. Dessutom har 63 räddningstjänster inte slutredovisat alla sina händelserrapporter som påbörjades under 2024.

Räddningstjänst	Antal rapporter som inte slutredovisats för 2024
Brandkåren Attunda	23
Brandkåren Norra Dalarna	5
Gästrike räddningstjänst	21
Norrhälsinge räddningstjänst	13
Räddningstjänsten Aneby	1
Räddningstjänsten Arvidsjaur	2
Räddningstjänsten Arvika	3
Räddningstjänsten Boden	2
Räddningstjänsten Dala Mitt	1
Räddningstjänsten Eda	1
Räddningstjänsten Eskilstuna	12
Räddningstjänsten Finspång	2
Räddningstjänsten Flen	1
Räddningstjänsten Gislaved-Gnosjö	1
Räddningstjänsten Gotland	1
Räddningstjänsten Gällivare	3
Räddningstjänsten Hagfors	1
Räddningstjänsten Halmstad	21
Räddningstjänsten Haparanda	4
Räddningstjänsten Hässleholm	1
Räddningstjänsten Jämtland	2

Räddningstjänst	Antal rapporter som inte slutredovisats för 2024
Räddningstjänsten Kinda	2
Räddningstjänsten Kiruna	8
Räddningstjänsten Kristianstad	6
Räddningstjänsten Laholm	1
Räddningstjänsten Landskrona-Svalöv	1
Räddningstjänsten Ljungby	2
Räddningstjänsten Lomma-Staffanstorps	4
Räddningstjänsten Luleå	1
Räddningstjänsten Lycksele	2
Räddningstjänsten Mitt Bohuslän	2
Räddningstjänsten Mälardalen	8
Räddningstjänsten Norra Älvsborg	1
Räddningstjänsten Osby	4
Räddningstjänsten Perstorp	2
Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn	1
Räddningstjänsten Sala-Heby	3
Räddningstjänsten Skellefteå	6
Räddningstjänsten Skåne Nordväst	5
Räddningstjänsten Sorsele	1
Räddningstjänsten Sotenäs	1
Räddningstjänsten Storgöteborg	2
Räddningstjänsten Strängnäs	2
Räddningstjänsten Strömstad	2
Räddningstjänsten Sydost	7
Räddningstjänsten Säffle	3
Räddningstjänsten Södra Hälsingland	17
Räddningstjänsten Tranås	2
Räddningstjänsten Trelleborg-Vellinge-Skurup	4

Räddningstjänst	Antal rapporter som inte slutredovisats för 2024
Räddningstjänsten Värnamo	1
Räddningstjänsten Västervik	1
Räddningstjänsten Åsele	1
Räddningstjänsten Östra Blekinge	2
Räddningstjänsten Östra Götaland	9
Räddningstjänsten Östra Kronoberg	1
Räddningstjänsten Överkalix	1
Södertörns brandförsvarsförbund	126
Södra Dalarnas räddningstjänstförbund	1
Sörmlandskustens räddningstjänst	15
Umeåregionens brandförsvaret	4
Uppsala brandförsvaret	3
Värends räddningstjänst	6
Västra Sörmlands räddningstjänst	7

Bilaga 3 – Statistikvariabeln Övergripande händelsetyp

Övergripande händelsetyp	Insatsrapport 1996–2004 Olyckstyp	Insatsrapport 2005–2017 Olycka/tillbud eller Larm utan tillbud	Händelserapport Utlösande händelse
Brand eller brandtillbud i byggnad	Om Brand i byggnad angivits	Om Brand i byggnad angivits	Brand eller brandtillbud i byggnad
Trafikolycka	Om ingen ovanstående gäller och Trafikolycka angivits	Om ingen ovanstående gäller och Trafikolycka angivits	Trafikolycka
Brand eller brandtillbud i annat än byggnad	Om ingen ovanstående gäller och Brand ej i byggnad angivits	Om ingen ovanstående gäller och Brand ej i byggnad angivits	Brand eller brandtillbud i Fordon eller fartyg utomhus, Skog eller mark, Avfall eller återvinning utomhus eller Annat utomhus
Utsläpp av farligt ämne/fara för utsläpp	Om ingen ovanstående gäller och Utsläpp av farligt ämne angivits	Om ingen ovanstående gäller och Utsläpp av farligt ämne angivits	Begränsat läckage av drivmedel, olja eller motsvarande; Annat utsläpp eller fara för utsläpp av farligt ämne
Drunkning eller drunkningstillbud	Om ingen ovanstående gäller och Drunkning-/tillbud angivits	Om ingen ovanstående gäller och Drunkning-/tillbud angivits	Drunkning eller drunkningstillbud
Nödständig person i andra fall	Svarsalternativet saknas (anges i statistiktabeln som 'Inte tillämplig')	Om ingen ovanstående gäller och Nödständig person (ej hälso/sjukvård) angivits	Nödständig person i andra fall: Suicid eller suicidförsök (Självmod eller självmordsförsök innan 2022), Hissnödläge (Hiss, risk för personskada innan 2022), Fastklämd person, Försvunnen person (tillkom 2022), Annan nödständig person
Nödständigt djur	Om ingen ovanstående gäller och Djurräddning angivits	Om ingen ovanstående gäller och Djurräddning angivits	Nödständigt djur
Stormskada	Om ingen ovanstående gäller och Stormskada angivits	Om ingen ovanstående gäller och Stormskada angivits	Stormskada
Ras eller skred (inklusive byggnadsras)	Om ingen ovanstående gäller och Ras/skred angivits	Om ingen ovanstående gäller och Ras/skred angivits	Ras, skred eller slamström, Ras i byggnad eller annan konstruktion

Övergripande händelsetyp	Insatsrapport 1996–2004 Olyckstyp	Insatsrapport 2005–2017 Olycka/tillbud eller Larm utan tillbud	Händelserapport Utlösande händelse
Översvämning av vattendrag	Svarsalternativet saknas (anges i statistiktabeln som 'Inte tillämplig')	Om ingen ovanstående gäller och Översvämning av vattendrag angivits	Översvämning av vattendrag
Annan vattenskada	Om ingen ovanstående gäller och Vattenskada angivits	Om ingen ovanstående gäller och Annan vattenskada angivits	Översvämning av dagvatten- eller avloppssystem, Läckage från vattenledning, Annan vattenskada
Annan olycka eller tillbud	Om ingen ovanstående gäller och Annan kommunal räddningstjänst angivits	Om ingen ovanstående gäller och Annan angivits	Varningslarm flyghaveri (tillkom 2022), Annan naturolycka, Annan olycka eller tillbud
Automatlarm utan brandtillbud	Om ingen ovanstående gäller och Automatlarm ej brand angivits	Om ingen ovanstående gäller och Automatlarm ej brand/gas angivits, med annan detektortyp än Gasutsläppsdetektor	Automatlarm utan brandtillbud
Annan händelse utan risk för skada	Om ingen ovanstående gäller och Förmodad brand, Falsklarm brand, Förmodad räddning eller Falsklarm räddning angivits	Om ingen ovanstående gäller och Förmodad brand, Falsklarm brand, Förmodad räddning, Falsklarm räddning eller Automatlarm ej brand/gas med detektortyp Gasutsläppsdetektor angivits	Till och med 2021: Annan händelse utan risk för skada Från och med 2022: Matlagning utan risk för skada, Övervakad eldning utan risk för spridning, Annat larm om brand utan risk för skada, Automatlarm eCall utan trafikolycka, Annat larm om trafikolycka utan risk för skada, Automatiskt gaslarm utan utsläpp, Gaslukt utan konstaterat utsläpp, Annat larm om utsläpp utan risk för skada, Larm om drunkning utan risk för skada, Försvunnen person utan risk för skada, Befarat hissnödläge utan risk för skada, Annat larm om nödställd person utan risk för skada, Larm om naturolycka utan risk för skada, Annat larm utan risk för skada